

رکود اقتصاد جهانی تأثیر چندانی بر صنعت سیمان نداشته است.

اقتصاد ایران: با عنایت به هدفمندی یارانه‌ها، پیش‌بینی شما از آینده تولید، مصرف و صادرات سیمان کشور چیست؟

مهمترین آثار مستقیم هدفمندی یارانه‌ها را در صنعت سیمان، می‌توان در دو بخش هزینه انرژی و هزینه حمل و نقل جست‌وجو کرد. در بحث انرژی با حذف یارانه‌ها، هزینه تولید و به تبع آن قیمت تمام‌شده محصولات افزایش خواهد یافت. به علاوه، هزینه حمل و نقل سیمان به دلیل

افزایش قیمت حامل‌های انرژی، روند صعودی خواهد داشت. در نهایت، مصرف سیمان در نقاط دور دست و صادرات آن - که تابعی از هزینه حمل و نقل است - با مشکل مواجه خواهند شد.

آثار غیرمستقیم طرح هدفمند سازی یارانه‌ها هم - که اهمیت آنها کمتر از بخش اول نیست - به میزان تلاش واحدهای تولیدی جهت ارتقای بهره‌وری به خصوص در حوزه منابع انسانی، مصرف انرژی، مصرف مواد اولیه و مانند اینها برمی‌گردند.

اقتصاد ایران: متشکریم. ■

مشکلات بندار و مناطق استراتژیک اقتصادی

چابهار: بهار مناطق آزاد

چابهار حرف‌های زیادی برای گفتن در دنیا دارد و نیازمند تقویت بنیه‌ها و زیرساخت‌ها است.

منطقه آزاد چابهار یکی از ۵ نقطه جهان است که قابلیت تبدیل شدن به مگا پورت (Mega Port) را دارد. با توجه به موقعیت این بندر در صادرات و واردات و رفع نیاز کشورهای آسیای جنوبی و ۱۱ کشور دیگر، منطقه چابهار نقطه‌ای استراتژیک، ارزان، مطمئن و سهل‌الوصول در مقایسه

با دیگر کریدورهای ترانزیتی جهان به شمار می‌رود. این منطقه به وسیله شبکه حمل و نقل زمینی و هوایی از شمال به کشورهای آسیای میانه و افغانستان، از شرق به پاکستان و از جنوب به اقیانوس هند متصل است. چابهار جزیره نیست، بلکه به سرزمین اصلی متصل است و در مسیر تجارت کشورهای خاور دور به خاورمیانه و شاخ آفریقا قرار گرفته

است. به همین دلیل، می‌تواند نقش مهمتری نسبت به دیگر مناطق آزاد در زمینه ترانزیت کالا داشته باشد.

یکی از مهمترین اهداف مناطق آزاد تجاری-صنعتی، گسترش و جذب سرمایه‌گذاری‌ها - به ویژه سرمایه‌گذاری خارجی - است. در منطقه آزاد چابهار، بنگاه‌های سرمایه‌گذاری به علت کوچک بودن، توانایی استفاده از صرفه‌جویی‌های ناشی از مقیاس تولید را در مقابل سرمایه‌گذاری‌های بزرگ ندارند. همچنین با بررسی‌های انجام گرفته، مقدار سرمایه‌گذاری خارجی در منطقه چابهار بسیار اندک است.

یکی دیگر از ضعف‌های عمده مناطق آزاد کشورمان، خلاءهای قانونی است. به علاوه، علیرغم تحولات اقتصادی-سیاسی گسترده کشور در سال‌های اخیر، هیچ‌گونه

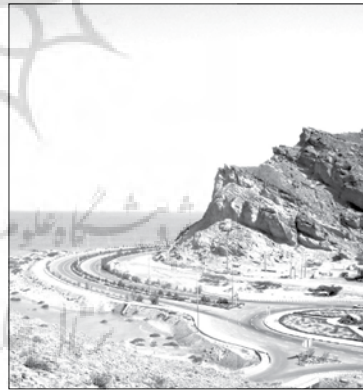
بازنگری در قانون مناطق آزاد رخ نداده است. بدتر آن که قوانین موجود یا رعایت نمی‌شوند یا به صورت سلیقه‌ای گزینش می‌شوند.

از سوی دیگر، سیاست‌گذاری‌های دولت و به طور کلی، نگرش دولت و مدیران دولتی به مناطق آزاد کشورمان، یکدست و شفاف نیستند. به

همین دلیل، کاربری تعریف شده برای مناطق آزاد، طی دوره‌های زمانی مختلف تغییر می‌کند. برای نمونه می‌توان به کیش اشاره کرد که کاربری آن از گردشگری به صنعتی و سپس تجاری تغییر کرده است. مشکل دیگر آن است که بخش خصوصی در تدوین قوانین و مقررات مشارکت داده نمی‌شود، در

حالی که می‌توان از طریق تعامل جدی با بخش خصوصی، نظرات و تجربیات آنها را در اداره مناطق آزاد، خصوصاً چابهار و حل مشکلات و موانع توسعه این مناطق به کار گرفت.

بندر چابهار از نظر موقعیت جغرافیایی، تنها بندری است که برای پیوستن به بندر بزرگ دنیا توجیه اقتصادی دارد. این موضوع، ظرفیت بالقوه بندر چابهار را نشان می‌دهد. اما با توجه به همه مزیت‌ها، قرار است به واسطه پیگیری فراوان مسئولین منطقه و سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته، ظرفیت پذیرش کشتی‌های ۱۰۰ هزار تنی در آینده ایجاد شود. هر روز که به جلو می‌رویم، مقادیر هنگفتی از سود را از دست می‌دهیم، چرا که بندر دیگر - حتی در سطح منطقه - به سرعت در حال پیشی گرفتن از کشور ما هستند. چابهار دارای دو بندر است که به سازمان کشتیرانی

تعلق دارند. این بندار، به دلیل فاصله داشتن از یکدیگر و فقدان مالکیت خصوصی، مزیت چندانی برای منطقه آزاد چابهار ندارند، زیرا هزینه‌های اضافی، عملکرد بندر و متعاقباً عملکرد منطقه آزاد را تحت تأثیر قرار می‌دهند.

راه حل چیست؟

با توجه به نتایج حاصل از صادرات و واردات منطقه آزاد چابهار و دیگر مناطق آزاد کشور به این نتیجه می‌رسیم که عدم دسترسی به اهداف صادراتی به دلیل بودن یا نبودن امکانات بالقوه و جغرافیایی این مناطق نیست. از طرف دیگر، پرداخت تسهیلات و اعتبارات، تابع سیاست‌های دولت است. در عین حال، نبود بندر با آب‌خور و تجهیزات بندری مناسب، به وضوح قابل مشاهده است.

با وجود این که سرمایه‌گذاری خارجی در مناطق آزاد ایران روندی بی‌ثبات دارد و مستلزم فراهم کردن تسهیلات و اعتبارات و برخورداری از مزیت‌ها و امکانات بالقوه است، اما به نظر نمی‌رسد منطقه آزاد چابهار با دارا بودن مزیت‌های بالقوه فراوان از این نظر مشکلی داشته باشد.

به گفته سرمایه‌گذاران در منطقه آزاد چابهار، موضوع اجرا و تعیین ارزش افزوده و بی‌توجهی به آن، بزرگترین مانع بر سر راه توسعه کارخانجات این منطقه است. حقوق و عوارض گمرکی - مانند تمامی وارد کنندگان محصولات خام و ساخته شده - در سرزمین اصلی محاسبه می‌شوند و در این رابطه، هیچ امتیازی برای تولید کنندگان منطقه آزاد در نظر گرفته نشده است.

با توجه به موارد فوق، پیشنهاد زیر برای ارتقای جایگاه منطقه چابهار و سایر مناطق آزاد کشور ارائه می‌شوند:

- ۱) به فعلیت رساندن امکانات بالقوه و معرفی آنها برای ترغیب سرمایه‌گذاران جهت حضور در این نواحی
  - ۲) مقایسه میزان تسهیلات و اعتبارات لازم با مقدار موجود و جبران کمبودها
  - ۳) واگذاری بندر چابهار به منطقه آزاد چابهار جهت استفاده مفید و توسعه بندر
  - ۴) تقویت زیرساخت‌های مهمی همچون حمل و نقل ریلی و جاده‌های زمینی ترانزیتی
  - ۵) ارتقای موقعیت فرا منطقه‌ای چابهار و جذب اتباع کشورهای هم‌جوار با توجه به علائق مشترک منطقه‌ای
  - ۶) ایجاد زیرساخت‌های لازم برای رونق محور شرق با توجه به جایگاه راهبردی چابهار
  - ۷) اتصال چابهار به شبکه گاز از طریق خط انتقال گاز بندر عباس-ایرانشهر جهت فراهم کردن امنیت انرژی.
- مزیت‌ها و تسهیلات ارائه شده توسط مسئولین چابهار با توجه به گسترش این مزیت‌ها در سایر مناطق آزاد جهان، نمی‌توانند انگیزه قابل توجهی برای جذب و حضور شرکت‌ها در این منطقه ایجاد کنند که باید تجدید نظرهای لازم در مورد آنها صورت گیرد. ■